

Lausunto arviomuistiosta saaristolain päivittämistarpeista
Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/30787/2022

Pohjois-Pohjanmaan liitto lausuu seuraavaa:

Pykäläkohtaiset kommentit

2§ Lain tarkoitus

Pykälä nykyisessä muodossaan:

Valtion ja kuntien toimin on pyrittävä turvaamaan saariston kiinteä asutus luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimeentuloon, liikkumiseen ja peruspalvelujen saantiin sekä suojaamaan saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto korostaa, että vuonna 2023 aloittavat hyvinvointialueet on huomioitava samoin kuin monipaikkaisuuden vaikutukset saaristolakiin.

3§ Saariston käsite

Pykälä nykyisessä muodossaan:

Saaristoon katsotaan kuuluviksi sellaiset merialueen ja sisävesistöjen saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä, sekä muut saaret ja mantereen alueet, jotka ovat muutoin olosuhteitaan saaristoon verrattavissa.

Pohjois- Pohjanmaan liiton mielestä vuonna 2020 Saaristoasiain neuvottelukunnan nimeämän työryhmän esitys paikkatietoihin perustuvasta uudesta saaristoluokittelusta (saaristomainen manneralue, sisäsaaristo, välisaaristo ja ulkosaaristo) on hyvä pohja saariston käsitteen ja myöhemmin saaristokunnan (9 §) määrittelyyn.

4§ Pykälä nykyisessä muodossaan:

Saariston elinkeinotoiminnan edistämiseksi on muun lainsäädännön mukaisia tukitoimia suunnattaessa katsottava saariston erityisolosuhteet tuen tarvetta lisääväksi tekijäksi.

Pohjois-Pohjanmaan liitto katsoo, että nykyisen lain kirjaus on osuva. Kuitenkin on huolehdittava lakipykälän velvoittavuudesta toimiin, toimenpiteisiin ja toimijoihin.

5§ Liikenne- ja kuljetuspalvelut

Pykälä nykyisessä muodossaan:

Valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakinaisella väestöllä on käytettävissään asumisen, toimeentulon ja välttämättömän asioinnin kannalta tarpeelliset liikenne- ja kuljetuspalvelut, sekä siitä, että nämä palvelut ovat mahdollisimman joustavat ja ilmaiset tai hinnaltaan kohtuulliset. Milloin saariston vakinaiselle väestölle korvataan valtion

varoista 1 momentissa tarkoitetuista matkoista aiheutuneita kustannuksia, on vesitse tehty matka otettava huomioon lisäkustannuksena siten kuin erikseen säädetään.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on sitä mieltä, että Liikenne- ja kuljetuspalveluja koskeva pykälää on täsmennettävä. Erityisesti pykälän nykyinen kohdentaminen vain vakinaiseen väestöön. Nykyaikainen monipaikkaisuus ja matkailun kehittyminen ovat vaikuttaneet saaristoliikenteeseen kysynnän kasvua. Tämä täytyy huomioida uudessa saaristolaisissa.

7§ Valtion työpaikat

Pykälä nykyisessä muodossaan:

(10.12.1993/1138). Valtion tulee työnantajana pyrkiä turvaamaan saaristossa olevat valtion työpaikat. Jos valtion virasto tai laitos aikoo vähentää työpaikkoja saaristokunnassa tai muun kunnan saaristo-osassa, on asiasta ensin pyydettävä saaristoasiain neuvottelukunnan lausunto, joka on päätöksenteossa ja muussa toiminnassa pyrittävä ottamaan huomioon.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että tämän pykälä ei käytännössä ole pystynyt jarruttamaan saaristossa tapahtuvaa valtion työpaikkojen alasajoa. Pykälä ei sinänsä ole kuollut, mutta pykälää on muutettava vastaamaan vallitsevaa tilannetta.

8§ Alueiden käytön suunnittelu

Pykälä nykyisessä muodossaan:

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisissa kaavoissa sekä muissa vastaavissa suunnitelmissa, jotka koskevat saaristoa ja siihen kuuluvia vesialueita, on erityisesti otettava huomioon 2 §:ssä säädetyt tavoitteet. (5.2.1999/145)

Saaristoalueita koskevia valtakunnallisia ympäristönsuojelua tai rakentamista koskevia suunnitelmia valmisteltaessa on kuultava saaristoasiain neuvottelukuntaa. (10.12.1993/1138)

Pohjois-Pohjanmaan liitto korostaa, että saariston maankäytön suunnittelussa kuullaan vakinaisia ja osa-aikaisia asukkaita. Erityisesti toimissa, joilla on laajaa merkitystä saarten luonto-, virkistys- ja perinnearvoihin.

9§ Saaristokunta

Valtioneuvosto määrää saaristokunniksi ne kunnat, joissa saaristo-olot ovat olennaisena esteenä kunnan kehitykselle. Valtioneuvosto voi erityisestä syystä päättää, että saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös muun kunnan saaristo-osaan. Saaristokuntia ja kunnan saaristo-osia määrättäessä on perusteena pidettävä saariston vakinaisen väestön määrä ja sen osuutta kunnan väestöstä sekä liikenneoloja ja peruspalvelujen saannin vaikeutta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä tämän pykälän täsmentämistä. Saaristokunnan määrittelyssä on syytä hyödyntää 2019 aloitettua saaristokuntamäärittelytyötä. Vuonna 2019 Saaristoasiain neuvottelukunta päättikin perustaa työryhmän, jonka tehtävänä oli saaristoisen kunnan kriteerien määrittäminen. Työryhmän esityksen mukaan saaristoisen kunnan määrittäisi saaristoindeksi, joka koostuisi muun muassa asukaslukuun, saavutettavuuteen, liikenneoloihin ja palveluihin liittyvistä tekijöistä. Mitä korkeampi indeksipiste sitä saaristoisempi kunta olisi kyseessä. Työryhmä esitti myös, että jatkossa puhuttaisiin ainoastaan saaristoisista kunnista ja luovuttaisiin käsitteistä saaristokunta ja -osakunta.

10§ Saaristokunnan taloudellinen asema

Suunnattaessa tukitoimia 9 §:ssä tarkoitetuille kunnille on määrään vaikuttavana tekijänä otettava huomioon kunnan taloudellinen asema, jollei muualla ole toisin säädetty tai määrätty.

Pohjois-Pohjanmaan liitto on arviomuistion kanssa samaa mieltä siitä, että nykyisellään pykälällä ei ole enää tarkoitusta ja sen voisi poistaa.

11§ Saaristoasioiden hoito kunnassa

Pykälä nykyisessä muodossaan:

Kunnan on järjestettävä saaristoasioiden hallinto niin, että tässä laissa kunnalle määrätty tehtävät tulevat asianmukaisesti hoidetuiksi.

Pohjois-Pohjanmaan liiton mielestä pykälä on ristiriidassa kuntien itsemääräämisoikeuden kanssa. Pykälän sananmuotoja on muutettava, mikäli katsotaan, että pykälä on laissa tarpeellinen.

12§ Ympäristöhoitoavustus

(30.12.2015/1630). Valtion tulo- ja menoarvion rajoissa voidaan 9 §:ssä tarkoitettulle kunnalle tai kuntalaissa (410/2015) tarkoitettulle tällaisen kunnan jäsenelle myöntää avustusta toimenpiteisiin, jotka koskevat saaristoluonnon suojelemista taikka saariston maisemakuvan säilyttämistä tai parantamista. Avustusta voidaan myöntää mainitun laisiin toimenpiteisiin myös yhdistykselle tai säätiölle, jonka tarkoituksena on luonnonsuojelun tai ympäristöhoidon edistäminen. Avustuksen myöntää hakemuksesta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Ympäristöministeriö vahvistaa saaristoasiain neuvottelukuntaa kuultuaan käyttöperusteet sekä alueelliset avustuskiintiöt sen jälkeen, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat toimittaneet ministeriölle yhteenvedot hakemuksista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa avustuksen maksamista, valvontaa ja takaisinperintää koskevat valtioneuvostonavustuslain (688/2001) 12, 19, 21 ja 22 §:n mukaiset tehtävät. Lisäksi kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi valtioneuvostonavustuslain 15 §:n mukaisia valvontatehtäviä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto tukee arviomuistion esitystä, että pykälää täydennettäisiin ottamalla huomioon myös kulttuuriympäristö, vesiympäristö ja vedenalainen ympäristö. Lisäksi kulttuuriperintö ja virkistyskäyttö katsottaisiin kokonaisuuteen kuuluviksi.

13§ Muut tukitoimet

Pohjois-Pohjanmaan liitolla ei ole pykälästä lausuttavaa.

14§ Saaristoasiain neuvottelukunta

Pykälä nykyisessä muodossaan:

**Saariston kehityksen edistämistä koskevien toimenpiteiden valmistelua ja niiden vaikutusten seurantaan varten valtioneuvosto asettaa saaristoasiain neuvottelukunnan, joka toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä. Neuvottelukunnan jäsenistön muutoksista päättää maa- ja metsätalousministeriö. Neuvottelukunnassa on edustajia sellaisista ta-
hoista, joilla on keskeinen merkitys asian toteuttamisen kannalta. Neuvottelukunta voi-
daan asettaa korkeintaan kuuden vuoden määräajaksi. Tarkemmat säännökset neuvotte-
lukunnasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.**

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää pykälää tärkeänä. Pohjois-Pohjanmaan liitto kannattaa arviomuistion ehdotusta, jonka mukaan pykälään kirjattaisiin myös neuvottelukunnan sihteeristö ja sen tehtävät, lisäksi pykälässä tuotaisiin esille valtioneuvoston eri hallinnonalojen välisen yhteistyön merkitys. Lisäksi maininta neuvottelukunnan parlamentaarisesta luonteesta on perusteltu lisäys.

Muuta kommentoitavaa saaristolain päivittämiseen liittyen

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä saaristolain uudistamista. Lakia tulee uudistaa suomalaisten monipuolisten saaristojen lähtökohdista. Saariston vakinaisesti ja osa-aikaisesti asuvien vaikutusmahdollisuudet on turvattava tulevaisuudessakin maailman ja saaristoelämän muuttuessa.

Oulussa 31.1.2023

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Pauli Harju
Maakuntajohtaja